

Seija Kärkkäinen

Kätilö, hunnun alla

Muistikuvia

Kätilö, hunnun alla

Muistikuvia

© 2018 Kärkkäinen, Seija

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0323-6

Kätilö, hunnun alla

Muistikuvia

Seija Kärkkäinen

Lukijalle

Olet ehkä lukenut vanhojen kättilöiden muistelmakirjoja, tuolta 1900-luvun alkupuolelta. Minä kerron muistojani myöhemmiltä ajoilta. Kättilöurani alkoi 1966 valmistuessani Helsingin Kättilöopistolta.

Koska kerron suhteellisen uusia asioita, niin henkilöiden tunnistamisen estämiseksi en käytä heistä nimiä enkä juuri oppiarvoja. Enhän niitä edes kaikkia muistakaan. Lääkärikunta on kaikissa tarinoissani vain lääkäreitä, ei tohtoreita, gynekologeja, amanuensseja eikä kättilöistä tai muista hoitajista muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta mainita nimiä. Vuosiluvut eivät minulla ole hallussa enkä ole pitänyt asioista päiväkirjaa vaan kirjoitan ihan puhtaasti muistini mukaan, niin kuin tapahtumien tunnelman muistan. Joitakin asioita olen tarkistanut muutamilta henkilöiltä, koska totuudessa pysyminen on kuitenkin ollut johtolankani tätä kirjaa kirjoittaessani, mutta nimien suhteen olen opetellut aktiivisen unoh-

tamisen taidon. Ei ole tarvinnut naapureille valehdella, kun ovat tuttaviansa mahdollisia synnytyksiä kyselleet. Kirkkain silmin olen voinut sanoa, etten muista sen nimistä synnyttäjää tavanneeni, vaikka olisin häntä parikin työvuoroa hoivannut.

Luin juuri yhden vanhan kätilön muistelmia. Sairauseläkkeelle jäädessäni, minun mielessäni sana **kätilö** oli kirosana. Niin kaikkeni annoin tälle uralle, että jäljelle jäi vain kirosana. Vasta nyt yli 15 vuotta myöhemmin, olen saattanut muistella pitkää työuraani ja ruveta siitä kirjoittamaan.

Lue tämä yhden henkilön kokemuksena, ei yleisenä ajankuvana. Jos joku muu muistaa asiat toisin, hänen muistikuvansa ovat henkilökohtaisia.

Kuopiossa, vuonna 2018.

Seija Kärkkäinen, entinen sairaalakätilö

Ensimmäinen osa

Kätilöksi kätilöiden joukkoon

Enteitäkö?

Olen kuullut, kuinkahan monta kertaa, ainakin jokaisena muistamanani syntymäpäivänä äitini kertaavan sitä päivää, jolloin minä synnyin. Todennäköisesti jokainen äiti muistaa lapsensa synnyttämisen, kaikkine yksityiskohtineen. Niin minäkin omani.

Tämä äitini kertomus alkoi joka kerta tuolta Kotkankallionkadulta, Kuopion Niiralan kaupunginosasta. Äiti oli muuttanut yhteiseen asuntoon isäni, hänen vanhempiansa, sisarensa

ja sisarenpojan kanssa, tuohon huoneen ja keittiön käsittävään asuntoon. Ahdasta oli, mutta isäni isä oli sanonut, että menkääpäs nuoret vihille ja asutte tässä yhdessä, ettei joka ilta tarvitse pojan lähteä toiselle puolelle kaupunkia riiamaan.

Kävivät vihillä. Isäni isä ehti kuolla ennen kuin oli tietoa minun tulevasta syntymästäni.

Anoppi piti miniän työn touhussa. Äitini oli kova työihminen ja raskauden loppupuolellakin hän siivosi tätä suvun yhteistä asuntoa, nosti painavaa sänkyä sängynjalasta saadakseen maton kulman sängyn alle. Lapsi-vesi meni siinä ponnistuksessa, mutta ei äitini tiennyt sitä ihmetellä. Lähti vain siivouksen tehtyään hakemaan kaupungin toiselta puolelta, sataman suunnalta kaljaa, sellaista painavaa kahden litran pulloa, Talstin kalja kun oli perheen mieleen.

Kotiin päin matka oli lähes koko mitaltaan loivaa vastamäkeä ja lasti painoi. Matkalla äiti pysähtyi Snellmanin puiston laitamilla

olevaan kauppaan, kun oli kuullut, että sinne olisi saatu rullalankaa. Pula-aikana piti kaikesta tarrata kiinni, mitä olisi ollut mahdollista saada. Kaupassa vanhempi rouva sanoi myyjälle, että jos teillä on sitä lankaa niin antakaa nuorelle rouvalle, pääsee lähtemään, kun näyttää olevan vaikea olla.

Äiti sai lankansa. Käveli takaisin kotiin, verkkaisesti liukkaassa kelissä. Kasarmin portilla piti kesken matkan nojata portinpieleen, kun otti niin vatsan pohjasta. Ei silloinkaan äitini tiennyt, että synnytys on käynnistymässä, marraskuun alussa, kun laskettu aika oli hänen omana syntymäpäivänään, joulukuun kuudentena.

Kun isä tuli kotiin ruokatunnilleen työstänsä, salkkutehtaalta, missä hän työskenteli nahkatöiden parissa, mummo tokaisi, että vaimos tekköö lapsia, vie laitokselle. Anoppi ei ollut tähän pohjoisesta tulleetseen miniään kovin ihastunut. Olisi halunnut naapurin tytön miniäkseen.

Siinä sitten läksivät tulevat vanhempani

kävelemään takaisin kaupungin keskustaan päin Kuopion synnytyslaitokselle, Käsityökadulle. Oli sentään osan matkaa loivaa alamäkeä. Ei siihen autoa tai hevosajuria hankittu kyytimään. Kävely varmaan vauhditti synnytyksen edistymistä koska parin tunnin kuluttua olin maailmassa. Ja kuulemma ensimmäisen kuukauden vietin nukkuen lähes kaiken ajan, syöntejä lukuun ottamatta.

Äitini oli rehevä kansannainen. Hän herui maitoa yli oman tarpeen, kun minä en vielä tarvinnut paljoa. Synnytyslaitoksella ollessaan äitini imetti samalla, sen ajan käytännön mukaan, samaan aikaan syntyneitä kaksospoikia, joiden äidillä ei ollut riittävästi maitoa, ja äidillääni maitoa vain riitti ja riitti. En tiedä keitä nuo pojat olivat. Olisi ollut mielenkiintoista tuntea heidätkin. Ei äitini tiennyt heidän nimiään Tämä oli ensi kokemukseni, jos sen aikaista ajatusmaailmaani voi kokemukseksi sanoa, kaksosista. Oliko tämä jonkinlainen enne? Tästä kerron myöhemmin.

Liekö ollut enteellistä myös tuo synnyinpaikkani osoite. Kun Savon Sanomissa julkaistiin sitten vuosia myöhemmin luettelo Kätilö-

opistoon päässeistä nuorista naisista, oli naapurin vanha ukkeli tuumannut: Näkyy tuo Toevo Mäkliinin tyttö piäseen johonki käsityökouluun.

Käsityötähan se kätilö tekee. Kädentaitojen halun periytymistä ei voinut välttää. Molemmat vanhempani olivat taitavia näissä ompeluasioissa. Ompelivat meille tytöille vaatteet, isäkin teki joskus haalareita tai muita ompelukoneella. Mutta tärkeimpänä olen pitänyt isäni tekemiä kenkiä, hän kun oli suutari silloin vaihteeksi. Niillä opettelin kävelemään. Valitettavasti ne kengät pula-aikana kulkivat kierrättäen kauas pois meidän perheestä. Liekö edes sisareni niillä saanut askeltaa.

Tämä ainokainen sisareni syntyi tuossa samassa synnytyssairaalassa neljä ja puoli vuotta minun syntymäni jälkeen, vapun tienoilla. Mieleepä on jäänyt aurinkoinen päivä, jolloin isäni jätti minut sairaalan portaille istumaan mennessään katsomaan vauvaa ja äitiä, kun ei lapsia siihen aikaan päästetty edes vilkaisemaan perheen uutta jäsentä. Siinäpä minä sitten istuin

kiviportaalla, pieni kirja kädessäni. Kirja oli luettu jo kotona ja minä tankkasin ääneen – äksy äksä temmeltää, kirjain silti mieleen jää. Vaikea X-kirjain tuli silloin tutuksi ja tuo temmeltäminen on jatkunut läpi elämäni.

Yksi kokemus ennen kätilöajatusta. Asuimme kaksikerroksisessa omakotitalossa. Yläkerrassa asui nuori perhe, vanhemmat ja yksi lapsi. Eräänä yönä heräsimme, minä ja perheemme vieraatkin, kovaan koputukseen kerrostien väliseltä ovelta. Yläkerran rouva huuteli apua. Hän oli yksin 1-vuotiaan lapsen kanssa kotona, isä yötyössä, ja silloin perheen toinen lapsi halusi syntyä.

Meillä ei ollut autoa, mutta vieraillamme oli. Äitini, synnytysosastolla silloin työskennellyt sairaala-apulainen, patisti vieraamme kiireesti rattiin ja auttoi yläkerran rouvan kyytiin. Kun vauhdilla ajoivat ja isäni oli taluttamassa tätä synnyttäjää autosta sairaalaan sisälle, niin sitten ehtivät juuri ja juuri sairaalan ovesta sisään, kun vauva jo syntyi. Siitä sitten sairaalan ensiavusta matka jatkui synnytys saliin perusteelliseen tark-

kailuun ja hoitoon.

Esimakua taivaan ilosta, esimakua taivaan ilosta – hoki vieraamme vaimo. Niin tai näin, en silloin vielä ymmärtänyt syntymän ihmeestä paljonkaan. Luuttusin vain portaikosta kummallisen niljakasta märkää, jonka myöhemmin kuulin olleen lapsivettä.

Tästä kovalla kiireellä syntyneestä pojasta tuli minun ensimmäinen kummilapseni.

Lapsuudesta nuoruuteen

”Mikäs sinusta tulee isona?” Tämä utelu on lapsille tuttuakin tutumpi. Kyselevät lähisukulaiset ja aivan vieraatkin jossakin tilaisuudessa, niin kuin lapsi voisi sen tietää. Onhan sitä haaveita jokaisella, mutta aika sen vasta varmistaa, mikä on itse kunkin leipäsarka.

”Opettaja, tietenkin, minusta tulee”, sainoin tokaluokkalaisen suurella maailmantietämykselläni. Siihen aikaan opettajanani oli herttainen vanhempi, kaunis nainen, joka osasi meidät jokaisen ottaa huomioon lempeällä tavalla. Ja hänen käytöstään yritin matkia, jopa käsien liikkeitä jäljitellen.

Ei tullut opettajaa eikä sairaanhoitajaa, mikä oli haaveissani ollessani teini-ikäinen, kun olin tutustunut sairaanhoitajan ihanaan toimintaan tyttökirjojen kuvaamana. Myöhemmin romanttisista nuorten naisten lehdistä lehahti päähäni ajatus komeasta lääkäristä, jonka tapaisin tässä unelma-ammattissa.

Aika kulta muistot tai painaa ne unohduksiin. Mutta muistikuvina ne tulevat joskus kirkkaina mieleen. Sairaalakätilön työssäni on tapahtunut paljon, ihanaa, onnellista, hassua, myös joskus ikävääkin. Kaikkea ei voi julkaista. Tässä kirjassa on sellaisia muistikuvia, jotka kertovat lukijalle hetkiä sairaalan arjesta ja pyhäisistä päivistä.

Kirjoittaja on tehnyt pitkän päivätyön terveydenhuollossa, Kuopiossa, sairaala-kätilönä yli 35 vuotta. Eläkkeellä on aikaa paneutua kirjoittamiseen muiden harrastuksien lisäksi.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi